

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, שלא עשני גוי

מאה ברכות

חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך... מנחות מג, ב ד' דברים חייב אדם לומר בכל יום: שלא עשני גוי, שלא עשני עבד שלא עשני אשה, שלא עשני בור, שאין בור ירא חטא מדרש בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא אנכי ד' אלקיך פתח מרע"ה ואמר בא"י אמ"ה שלא עשני גוי מדרש שלא עשני גוי שהגויים כאין נגדו מדרש

10 "ישְׂרָאֵל עֲלֶה בְּמַחְשָׁבָה תִּחְלֶה". וְרֵאשִׁית הַמַּחְשָׁבָה הִיא כֹּל הַיֵּשׁ בְּמִצִּיאוֹת הָעֲלִיּוֹנָה הַכּוֹלֶלֶת אֶת הַכֶּלֶל כְּלוּ בְּהוֹנְתוֹ הַיּוֹתֵר טְהוֹרָה וַיּוֹתֵר אֲצִילִית. וְהַמְדְרָגָה הַזֹּאת, שְׁאִין מִבְּלַעֲדָה בְּמִצִּיאוֹתָהּ הַתְּהוּוֹת בְּמַהוֹתֵיּוֹתָהּ הָעֲצָמִית, הִיא עוֹמֶדֶת לְמַעַלָּה מִכָּל בְּרָכָה וְתַחֲלָה, מִכָּל הַלֵּל וְהוֹדָאָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּא אֶת הַכְּרִתָּהּ שֶׁל טוֹבָה עֲלִיּוֹנָה זוֹ בְּשׁוּם רְעִיוֹן וּמַחְשָׁבָה, וְקַל-וְחֶמֶר בְּשׁוּם בְּטוּי וּמְלִיל. אֲמַנְם מִה שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְהַנְהִיחַ דְּבוּרִית הוּא בְּדַבַּר הַיְרִידָה שֶׁל הַמְדְרָגוֹת, מְרוּם הַגְּבוּהָ וְהַטְהָרָה עַד לִידֵי הַהִשְׁפָּלָה שֶׁל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה, שְׁלֵא פָּגְעָה יְרִידָה זוֹ בִּי וְלֹא עֲשִׂנִי גוֹי. עַל-יְזָה מְלֵא פִי תְהִלָּתֶךָ: בֵּא"י, אִמ"ה, שְׁלֵא עֲשִׂנִי גוֹי. עולת ראייה

20 והנה הב"ה (סי' מ"ו ד"ה ויש, בשם מפרשים) כתב דלכן אנו מברכים ברוך אתה ה' וגו' שלא עשני גוי, דרך שלילה, ולא מברכים שעשני ישראל, לפי שטוב מי שלא נברא, וברכה זו בקומו ממיטתו מברך, אבל לאחר התפילה שהודינו להקב"ה כמצות ק"ש ותפילה, אח"כ אנו אומרים ברוך אלקינו שבראנו לכבודו. תורת משה והט"ז סימן מ"ו ס"ד מתרץ שאם מברך שעשני ישראל נמצא כמזולזל בכל שאר הבריאיה וז"א שהרי כל הנברא לכבוד בוראם נבראו ונוצרו הגר"ש אלישיב דחסדי המקום שהוא זכר ישראלי פעם אחת של שעת יצירתו גרם לו מ"מ החסד של שעה גרם לו שנהנה ממנו לעולם בכל עת ושעה לפיכך יש מקום לברכות הללו בכל יום שהרי אכתי לא חלף ועבר הנאה זו שע"י עשיית של שעת לידה ועדיין נהנה ממנו טור אבן

שמחת ההתכללות הישראלית והבחירה

ולכא לשמחה, הוא ע"י מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה עכ"פ, כמבואר ע"פ אזמרה לאלקי בעודי (בליקוטי הראשון בס' רפ"ב) ע"ש. ועכ"פ יש לו לשמוח במה שזכה להיות מזרע ישראל, שלא עשני גוי. וכמו שאנו אומרים, ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו וכו' ונתן לנו תורת אמת וכו'. מכל זה וכיוצא בזה, ראוי לו ליקח לו שמחה לשמח דעתו כנ"ל לליקוטי מוהר"ן אמרו בשם הרה"ק מבארדיטשוב זצלה"ה שפעם אחת דילג בברכת השחר הברכה שלא עשני גוי וכששאלו לו על זה השיב שבקומו ממתנו בזה היום היה לו שברון לב מאד ולא היה לו במה לחזק עצמו עד שעלה על דעתו שעל כל פנים תולדתו הוא מצד שורש קדושת ישראל ובירך בשמחה רבה הברכה שלא עשני גוי ובוזה השיב את נפשו. וזאת ידוע שמשעת מתן תורה ואילך נבדלו נשמות ישראל מנפשות האומות העולם להיות מוצאם מאוצר מיוחד בקדושה. וכל מי שיש לו אחיזה בתולדה מאוצר הנשמות הללו בהכרח להתברר לטוב לעתיד לבוא ר' צדוק והייתם לי סגולה - פירש"י - אוצר חביב.

30 כל איש יתחזק בעצמו בכלל ובפרט, היינו שיראה א"ע גבוה במעלה מצד הכלל שבכללו הוא איש ישראלי, ונברא לשמש את קונו, ואין נאה לפניו לעשות מעשים פחותים שאינם מותאמים לפי מעלתו ותעודתו, ובכלל להיות לבו מתנשא ומוגבה בדרכי ה' מחמת זה שזכה להיות בתוך כלל ישראל. וכמו שסיפרו על בעל אורים ותומים, שהאינו אחריו שלא ברך שלא עשני גוי, ונשאל ע"ז והשיב כי בקומו ממתנו וזוכר שהוא יהודי נתרגש באהבה ובהגבחה הלב לשמים עד שלא עצר כח להמתין בברכת שלא עשני גוי לאמרה בתוך סדר הברכות ואמרה תיכף. ולעומת זה הוא נרצה מצד כלל ישראל ובתוכו. ומצד הפרט כיצד, היינו להשגיח על כל מדה ומדה בפ"ע ועל כל תנועה ותנועה שיהא נוכח ה' דרכה, ואל יקל בעיניו שום מדה ותנועה בלתי השלמתה, ולעומת זה הוא נרצה גם מצד הפרט שם משמואל

40 הנשמה הכללית של כנסת ישראל אינה שורה באיש הפרטי כי אם בארץ ישראל, ותיכף כשבא אדם לארץ ישראל מתבטלת נשמתו הפרטית מפני האור הגדול של הנשמה הכללית הנכנסת לתוכו אורות ישראל ע"פ חסד לאברהם